

stáva sa ideálom. Vo svojej prvej fáze odovzdal aj Bauhaus, predovšetkým keramickými prácami, svoj tribút dobe. Mohlo byť zmyslom Bauhausu, že on, ktorý chcel byť a aj bol tak životný a revolučný, po štyridsiatich rokoch sa stal mostom k úteku z našej prítomnosti? „Any old Bauhaus?“ Nemyslím, že je Bauhaus antikvárnou záležitosťou, ale je už raz skutočnosťou, že mnohí (najmä mladší) ľudia milujú kúzlo dekadencie a radi by ho preniesli aj na Bauhaus. Tento pohľad odkazuje Bauhaus späť do histórie a priznáva mu miernu aktualitu v najlepšom prípade v oblasti obyčajného tovaru, ktorému „kultivovaný“ človek venuje pozornosť iba so znechutením a s nudou. Čo potom ostáva z Bauhausu?

Nemúsím iste uisťovať, že nie som ochotný sa pripojiť k tomuto rozšírenému názoru, lebo inak by bolo nezmyslom, keď zdôrazním, že darmstadtšký ústav nemá byť primárne múzeom, ale pracoviskom pre výskum konštruktívnej formy. Predpokladom každej aktivity v tomto ústave ako *conditio sine qua non* je uvedomenie si, v čom je význam a ďalej pôsobiaca aktuálnosť Bauhausu. Vždy znova sa musíme v Darmstadte zaoberať témou tejto prednášky.

Pred niekoľkými mesiacmi prišiel ku mne majiteľ istej talianskej firmy, aby získal licencie pre priemyselné zreprodukované niektorých výrobkov Bauhausu. Výber, ktorý mal na mysli, zodpovedal situácii na trhu. Boli tam veci nadčasovej platnosti, ale aj antikvované formy, ktoré akoby každým zaoblením a každou hranou rozprávali o tom, aké krásne boli „golden twenties“. V tomto prípade bolo mojou úlohou brzdiť nadšenie fabrikanta a povoliť reprodukovať iba tie modely, ktoré sú dnes ako predtým moderné, ba ešte viac, ktoré sú príkladné. Pozostalosť Bauhausu vo vytvorených dielach sa značne sevrkáva, keď ho skúmame veľmi kriticky a vzhľadom na jeho stálu aktuálnosť. Ale už samo jestvovanie viacerých — a ani nie ojedinelých — priemyselných produktov príkladnej hodnoty znamená veľa, lebo kde by to ešte existovalo, aby náradie navrhnuté v určitej historickej situácii a pre určitý úžitkový účel vyhovelo celý rad desaťročí všetkým technickým a formálnym nárokom, ktoré na ne možno klást. Skutočnosť týchto príkladných výtvorov nepostačuje ale na vysvetlenie fascinácie, ktorou Bauhaus pôsobí a ktorou kritických ľudí stále dojíma. Bauhaus bol viac ako iba ústavom

pre navrhovanie priemyselných produktov, bol ale aj viac ako iba umeleckou školou, hocako dôležité boli umelecko-pedagogické metódy, ktoré škola rozvila. Mies van der Rohe raz povedal: „Bauhaus bol ideou a domnievam sa, že dôvod pre nesmierny vplyv, ktorý mal Bauhaus na každú pokrokovú školu na svete, treba hľadať práve v skutočnosti, že bol ideou. Takúto rezonanciu nemožno dosiahnuť organizáciou ani propagandou. Iba idea má silu sa natoľko rozšíriť.“

Táto idea bola veľmi komplexná a nemožno ju previesť na jednoduchého menovateľa, ale aj keď nie je stručná definícia možná, musíme sa predsa pokúsiť priblížiť sa jej. Ako idea je Bauhaus podľa mojej mienky najdôležitejším kultúrnym exponentom doby. Dnes sme — čo sa musí povedať a mať na zreteli — často naklonení pripisovať Bauhausu osobné, neodvislé výkony umelcov, ktorí sem patrili. Ba občas sa myšlienky a činy iných skupín s rovnakými tendenciami, ako napr. ruských a holandských konštruktivistov, pripisujú na konto Bauhausu. Toto nechceme v žiadnom prípade robiť. My — myslím tu predovšetkým ústav v Darmstadte — sme si vedomí fenoménu paralelného rastu a sme presvedčení, že každý výkon musí byť hodnotený podľa svojich vlastných meradiel. Bolo by nezmyslom ignorovať, že — aby sme uviedli iba dva príklady — umelecky rozhodujúci vývoj Miesa van der Rohe a Kandinského sa odohral pred obdobím, keď patrili k Bauhausu. Bauhaus prijal viac od nich ako oni od neho. Ostáva tiež skutočnosťou, že Bauhaus vstrebával vplyvy zvonku. Predsa však, ako aj preto, ostáva pojmom pre tvorivú syntézu, alebo, ako hovorí Mies van der Rohe — pre veľkú žiarivú ideu.

Tajomstvom podivuhodnej vyžarovacej sily Bauhausu, ktorá sa dodnes nezmenšila, spočíva predovšetkým v neporovnateľnom zladení veľkých umelcov, ktorí obohatili ústav svojou osobnosťou. Boli tu a vytvárali svoje diela, každý pre seba a určili svojou činnosťou kvalitatívne meradlo, ktoré všetkých zaväzovalo, už či boli s ostatnými v bezprostrednom kontakte alebo nie. Bývalý žiak weimarského Bauhausu to vyjadril podľa mojej mienky výstižne: „My sme sa od Gropia alebo od maliarov, ako Feininger, Kandinsky a Klee in concreto sotva dačo naučili. Ale boli sme si vždy vedomí, že oni patria k Bauhausu tak ako my a že to, čo robia, má svoju